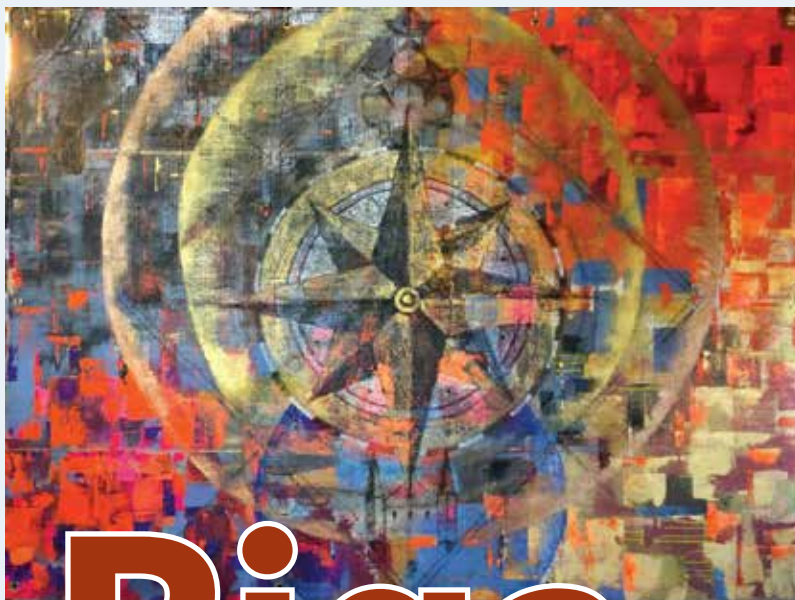

HalloHanze

3e jaargang nummer 5/6

Oktober 2021

- Bolsward
- Deventer
- Doesburg
- Elburg
- Groningen
- Harderwijk
- Hasselt
- Hatterm
- Kampen
- Maasbommel
- Oldenzaal
- Ommen
- Rijssen
- Roermond
- Stavoren
- Tiel
- Venlo
- Zutphen
- Zwolle

Riga

smeltkroes van kunsten

Standaardwerk Vlierman over handelsschip kogge

Wandelende encyclopedie Karel Vlierman (79) heeft zijn kennis over de kogge op schrift gesteld. Zijn promotie aan de Radbouduniversiteit in Nijmegen wordt luister bijgezet door de presentatie van een duizend pagina's dikke uitgave over het oude handelschip.

Nee, maritiem archeoloog Vlierman heeft geen academische

opleiding. Maar toen de latere professor Thijs Maarleveld hem in 1999 voorstelde om op het onderwerp kogge te promoveren, begonnen zijn handen toch te kriebelen. Waarom eigenlijk niet? Geen idee had hij nog dat het traject meer dan twintig jaar in beslag zou nemen. Hele periodes werden werkweken gemaakt van zeventig tot tachtig uur. Gewoon 7.00 uur beginnen en om 23.00

uur weer naar bed. Vlierman is geen type dat gek is van boten en beslist wil varen. Liever wroet de man uit Dronen in de grond op zoek naar nieuwe geheimen. Duidelijk, hij is besmet met het archeologische virus, vertrouwt Vlierman toe aan Jaap Selles van De Stentor. Verbonden aan het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterarcheologie ontgraft en

documenteert Vlierman negentien in de polderklei gevonden kogges. Dat werk maakt hem tot een uitzonderlijk specialist. De vondsten in de polder zijn twee derde van alle ooit blootgelegde koggeschepen. Het nieuwe standaardwerk over de kogge is gepubliceerd in het Engels en draagt de naam: Cogghen, Cleene Cogghen ende Schuten. Prijs: 249,50 euro. In de twee in een

cassette samen-gebrachte banden staan zeshonderd illustraties. Alle schepen die hij beschrijft gaan vergezeld van een gedetailleerde tekening schaal 1 op tien. Iedere plank en spijker moet op de juiste plaats zitten. Alleen al het omzetten van de complexiteit van het grootste schip,

de Nijkerk II, in een haarscherpe tekening, kost Vlierman twee jaar. Zeventig tekeningen zijn uitgebracht op het grote formaat A1 en A2.

Hippe Hanze in 1,5 minuut

De negen steden die samenwerken binnen Hanzesteden Marketing willen meer gezien worden. Video's zijn geschoten waarin de negen in 1,5 minuut tonen erg hip en van deze tijd te zijn. Elke stad krijgt ook zijn eigen filmpje van een halve minuut. Gesproken woord wordt niet gebruikt. Mits goed geschoten, moet de boodschap ook in beelden raak zijn.

Colofon

HalloHanze richt zich op actieve Nederlandse Hanzegangers uit bestuur, cultuur, bedrijfsleven en onderwijs. Vanwege de coronabeperkingen wordt in 2021 één extra dikke uitgave van HalloHanze uitgebracht. HalloHanze is mede mogelijk dankzij de Nederlandse Hanzesteden.

Redactie:
Natasja Leoné en Theo Leoné

Vormgeving en DTP:
Hans Brand

Reacties en bijdragen aan HalloHanze zijn van harte welkom. Stuur ze op naar: HalloHanze@theoleone.nl

Twee uitgaves van Bergenvaarders

Het stripboek De Bergenvaarders is verschenen in twee versies. Op basis van de handelsuitgave komt een educatieve versie beschikbaar, speciaal gericht op het onderwijs in Deventer.

De Bergenvaarders verhaalt over twee weeskinderen die vanuit Deventer op een schip meevaren naar het verre Bergen. Onderweg naar Noorwegen maken de twee bijzondere avonturen mee. Bergen is de noordelijkste post van het uitgebreide Hanzenetwerk. Uit de stad wordt vooral stokvis

verscheept. Uitgever Marc de Lobie is twee jaar in de weer geweest om voldoende geld in te zamelen om zijn stripboek op de markt te kunnen brengen. De presentatie van het stripboek wordt in oktober 2021 vergezeld door een bijzondere tentoonstelling.

Met boekdrukker op pad in Hasselt

Wandel met Peregrinus van Barmenio het Bedevaartpad in Hasselt. Hoe? Scan de stoeptegels en duik in een rijke geschiedenis. Zie voor meer informatie: bedevaartpadhasselt.nl. Peregrinus was een van Nederlands eerste boekdrukkers. Hij vestigde zich eind vijftiende eeuw aan de Hoogstraat in Hasselt. De drukker koos destijds voor een strategische plek. Precies in de stad waar het Zwarte Water in de druk bevaren Zuiderzee uitmondt. Bovendien was Hasselt een van de oudste en druk bezochte bedevaartplaatsen in ons land. Bisschop Jan van Arkel bepaalde in 1355 dat wie op Sacramentsdag naar de Heilige Stede in Hasselt ging, een aflaat van veertig dagen verdiende. Dat betekende toch mooi veertig dagen minder sudderen in het vagevuur. De kapel in Hasselt bezat in 1449 zestien landerijen en achttien huizen in Hasselt. De QR-route leidt de wandelaar langs acht bijzondere locaties in Hasselt.

Gelegen aan het Zwarte Water heeft Hasselt al sinds 1252 stadsrechten.

Op vijftien locaties zijn in vitrines bodemvondsten te zien die de illustraties in het stripboek onderschrijven. Het tekenwerk in De Bergenvaarders is van grafisch ontwerper Joey Potargent. De inkleuring komt

van Shirow Di Rosso. De spannende teksten komen uit handen van Kristof Berte. Marc de Lobie is van plan als De Bergenvaarders een succes worden, meer stripboeken uit te geven over de Hanzetijd.

Jongeren uit alle Hanzesteden konden in Riga deelnemen aan de virtuele bijeenkomsten die werden georganiseerd tijdens de Internationale Hanzedag. Klimaat en milieu, participatie van jongeren in de samenleving en de gezamenlijke Hanze geschiedenis waren actuele onderwerpen waar de jongeren met elkaar over in gesprek gingen. Dit jaar dus geen fysieke bijeenkomsten in Riga, maar een volledig onlineprogramma. Hierdoor konden meer jongeren deelnemen aan het YouthHansa programma. Voor iedere activiteit moesten de deelnemers zich apart registreren.

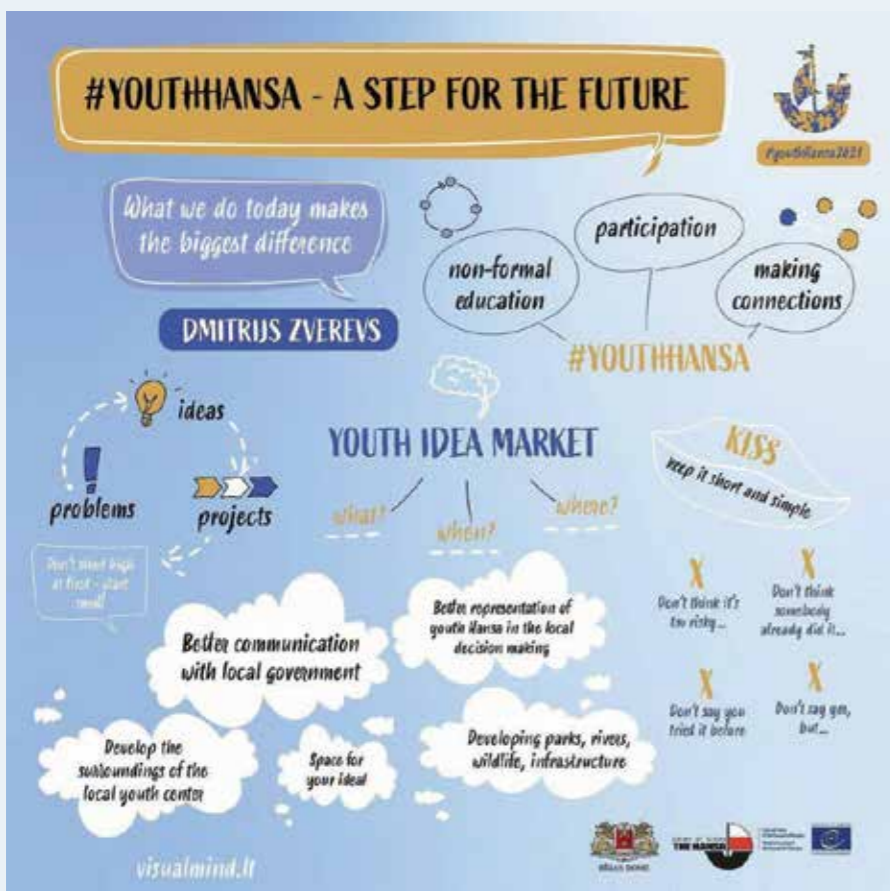
YouthHansa stort zich op klimaat en milieu

Het programma werd geopend met een lezing door Stefanie Bischof over de geschiedenis van de moderne Hanze en YouthHansa. Daarnaast kregen de deelnemers de mogelijkheid om Riga via een citygame te leren kennen en werden zelf

ambassadeurs van hun eigen steden. Filmpjes om de eigen stad te promoten werden actief met elkaar gedeeld.

Tijdens de workshop WOW HoW NOW spraken jongeren onder leiding van Brigita Medne over de eigen Hanzesteden en hoe de ideale stad eruit zou kunnen zien. Veel ideeën werden uitgewisseld tijdens de IDEEENMARKT. Jongeren kregen de kans om na te denken over de toekomst van de YouthHansa en hoe de jongeren digitale middelen kunnen inzetten om meer contact met elkaar te houden. De ideeën werden verwerkt in een aantal Grafics. De ervaringen met de onlinebijeenkomsten zijn positief. Naast de jaarlijkse fysieke ontmoeting geeft dit meer mogelijkheden om gedurende het jaar samen te werken aan de YouthHansa doelen. Omdat de Hanzedag in Riga plaats vond in de vakantieperiode is het moeilijk inschatten hoeveel Nederlandse jongeren hebben deelgenomen aan het online evenement.

Een schema vol ideeën.

Hanze 2021 zeilt in Riga door de eeuwen heen

Zeilen door de eeuwen. In 1201 ontsloten Duitse kooplieden de regio en stichtten ze Riga - negen eeuwen later het onbetwiste centrum van de Baltische staten. De van 19 tot en met 22 augustus gehouden Internationale Hanzedag stond bol van kunst en de wens tot ontmoeting. Wat jammer dat corona voor het tweede jaar achtereen de mensen thuis hield. Via het internet viel desondanks veel te genieten. De traditionele Hanzemarkt was dit keer ongewoon klein. De drommen mensen ontbraken dan ook. De markt kende niet zoals gewoonlijk ruim honderd

deelnemers maar slechts zes - alle Letse Hanzesteden. Kramen met lekkernijen en souvenirs hadden ingericht - op ruime afstand - Riga, Limbazi, Kuldiga, Cesis, Straupe en Koknese. De bescheiden Hanzemarkt was verspreid over drie locaties. Voor een vrolijke noot zorgden reizende kunstenaars. De openingsceremonie was behalve via het internet door projectie ook op diverse in de stad opgestelde beeldwanden mee te maken. Datzelfde geldt voor de vele concerten en de uitwisseling van videogroeten tussen de Hanzesteden. Beperkte groepen gevaccineerden konden de evenementen van nabij bijwonen.

Tot het brede pakket activiteiten dat in Riga werd ontplooid behoren diverse tentoonstellingen. Zo was in het museum voor geschiedenis en scheepvaart een expositie over archeologische bewijzen van de hanzehandel in Riga. Zwerfend door de stad trof je milieuprojecten onder het motto De Weg van de Hanze aan en een expositie over infographics. Ook liet zich zien de projectgroep Faire Hanze. Een belangrijke plaats was ingeruimd voor Het nieuwe goud van de Hanze. Aan die tentoonstelling namen dertig kunstenaars deel uit Estland, Rusland, Letland, Groot-Brittannië, Polen, Duitsland, Zweden en niet te vergeten Nederland.

Oude kaart Riga.

Stratje met vaten uit de muren.

Dijkpoort Edith de Jong scharnier van verbinding

De Dijkpoort in Hattem.

Door Theo Leoné: Heerlijke drukte in de Dijkpoort van Hattem. Dan weer diepe rust, zoals die alleen te vinden is achter dikke Middeleeuwse muren. Voor de verbinding zorgt met hart en ziel Edith de Jong. Ze is kunstenaar, cultuurcoach en docent van Hanzelessen. "In Riga heb ik een speech gehouden bij de Kunsthanze. Leuk om te doen. Vroeger verbonden de Hanzesteden zich om handel te drijven. Nu ook om kunstenaars een podium te bieden en te verbinden. Mij overviel een Hanzegevoel." Edith de Jong (1969, Amersfoort) is dochter van een journaliste en medisch microbioloog. Van jongs af bezig met textiel, tekenen en schilderen. Met studies communicatie en organisatiekunde in haar bagage gaf ze les in communicatie aan een school voor hoger beroepsonderwijs in Amsterdam. Ook werkte De Jong

bij de gemeente in de hoofdstad. Al bleef dat maken, maken, maken altijd wel kriebelen. In 2002 komt de kans voorbij naar Riga te gaan. Om te studeren aan de kunstacademie, op het atelier nog wel van Normunds Braslins. "In Riga werd ik geraakt. Voelde me thuis in de stad, maakte vrienden. Sindsdien kom ik elk jaar terug in Letland. Wat Riga zo bijzonder maakt? De stad is ingetogen en bewonderend. De cultuur wordt een warm hart toegedragen, de zang, de muziek. In een park staat een groot

beeld van de dichter Rainis. Ook de grote schaker Michail Tal heeft zijn monument. De mensen in Riga hebben een ontzag voor de kunst zoals wij dat in Nederland niet kennen. Ze blijven het kleine eren." In 2008 maakt Edith de Jong de omslag naar het kunstenaarschap. Woont dan al drie jaar in Hattem. Ze zegt haar baan op, voltooit in Zwolle de opleiding beeldende kunst en begint als zelfstandige. Combineert daarbij de cultuureducatie en het schrijven van Hanzelessen met de verdere

ontplooiing van haar creativiteit. Maken, maken, maken. "Eind 2014 zocht Hattem mensen om van de net gerestaureerde Dijkpoort – de enige in Nederland – een dynamisch erfgoed te maken. Met drie kandidaten bleef ik over – met het verzoek een soort bedrijfsplan te schrijven. De toren is open voor iedereen van alle klassen. Er vinden brainstormsessies, meetings en creatieve projecten plaats. In het seizoen is het gebouw op zaterdagen te bezichtigen. De gemeente is blij met mij en ik met de gemeente. Na de eerste vijf jaren mag ik opnieuw vijf jaar verder." Het verzoek van de gemeente om mee te gaan naar de Hanzedag in Riga, leidt in de Dijkpoort tot een vreugdesprong. Als deelnemer aan HANSEartWORKS terug naar de Riga! De expositie van de Gouden Kompas is voor Edith de Jong niks minder dan een kroon op haar werk.

Hanzelessen voor jongeren

Vele honderden jongeren van groep 5 en 6 uit de regio hebben in de Dijkpoort Hanzelessen genoten. Pas maar eens een borstplaat van een harnas, fluister in de groep een wachtwoord door. "De leerlingen groeien op in een Hanzestad. De kern van de Hanze is de verbinding. Op een ervarende manier maken de jongeren in de Dijkpoort kennis met de Hanze."

Nieuw Hanze- goud

Kunstwerken uit 43 Hanzesteden gingen richting Riga. De jury van HANSEartWORKS koos in twee categorieën 27 inzendingen uit. Waaronder de werken van Edith de Jong uit Hattem en Marijke Schellekens uit Doesburg. In de tienkoppige jury een Nederlandse gezicht: Lysanne Buunk uit Doesburg. De genomineerde kunstwerken werden op twee plaatsen in Riga tentoongesteld onder de titel "Het nieuwe goud van de Hanze". Naast traditionele kunst zoals schilderijen en grafisch werk kwamen ook creatieve uitingen via nieuwe (multi-)media in de schijnwerpers.

Gouden Kompas

De Gouden Kompas van Riga, een kompas van waarden. Zie (met een frisse blik), voel (door contact met anderen), denk (krijg nieuwe ideeën) en maak (de wereld beter). Edith de Jong: "In het hart van de kompas bevindt zich ons zoeken naar mogelijkheden te handelen, moed te hebben scherpe vragen te stellen, ketens die belemmeren te verbreken en voorwaarts te gaan in nieuwe richtingen op de wegen van vandaag."

Edith de Jong: "We hebben een kompas van innerlijke waarden nodig. Net zozeer om over de zeeroutes te navigeren maar voor onze complexe hedendaagse wereld."

Jeugdhanze op zoek naar veelvoud die verbindt

Fototableaus brengen steden in beeld

Brilon maakte in zijn stadhuis ruimte voor de tentoonstelling Vielvalt, die verbindet. De eerste editie van Veelvoud, die verbindt leverde bijdragen op uit zeventien steden.

Jongeren uit zeventien Hanzesteden zijn aan het fotograferen geslagen om te laten zien wat hen verbindt en onderscheidt. In Zwolle is het uit Brilon afkomstige initiatief opgepikt en worden voorbereidingen getroffen om in 2022 mee te doen aan de internationale fototentoonstelling: **Veelvoud die verbindt**.

Brilon zag door corona de Hanzedag van 2020 aan zich voorbij gaan. Nou, niet helemaal. Want met boordevol creativiteit stampte het Sauerlandse stadje een virtuele Hanzedag uit de grond. Tot de initiatieven behoorde de eerste editie van de tentoonstelling **Veelvoud, die verbindt**. Gangmaker van de expositie is Alfons Steffens, docent fotografie en bestuurder van de Jeugdkunstschool Bleiwäsche

te voegen tot een spannend tableau. De gekozen onderwerpen variëren van topgevels en markten tot deuren en stadhuizen.

Steffens: "Het was spannend en uitdagend om de geschikte foto's uit te kiezen om harmonisch een nieuw beeld te laten ontstaan. Je kijkt naar kleur en structuur, helder en donker. Je kunt zo enkele uren bezig zijn met een enkel tableau." De eerste editie trok deelnemers uit vier landen. Vanuit zeventien steden kwamen inzendingen. Van het Russische Nowgorod en Stargard in Polen tot de Duitse steden Rostock en Paderborn. Bijna iedere stad kreeg zijn eigen portret. Leden van de Jeugdhanze diepten op de bijzondere trekken van hun stad en de relatie tot de Hanze. Zo kwam in beeld dat Dorsten aan de Lippe belangrijke scheepsbouw had. Handelaren

gebruikten de Dorstener aak om waren te vervoeren over de Rijn en de Maas. Afgelopen eeuw stond Dorsten in het teken van de steenkoolwinning en kreeg de stad in het Wesel-Dattelnkanaal een belangrijke vaarweg. Naar aanleiding van het in Brilon opgepakte fotoproject heeft de Jeugdhanze Nederland de koppen bij elkaar gestoken. Op een terras in Zwolle werden sterke verhalen opgehaald over de enerverende Hanzedag 2019 in het verre Pskov, Rusland. Alle pijlen worden gezet op Neuss. Iedereen is overtuigd dat in het voorjaar van 2022 de Hanze zich weer in zijn volle glorie laat zien.

Een groep jonge Nederlandse Hanzegangers is al aan de slag om in hun steden te fotograferen. De focus ligt op straatkunst, ramen en alles wat met corona te maken heeft. Ook de stadhuizen, pleinen en deuren komen in beeld. De lijst onderwerpen is nog niet af. De jonge fotografen komen in ieder geval uit Harderwijk, Hasselt, Ommen en Zwolle. Leden van de

Jeugdhanze uit andere steden worden enthousiast gemaakt. De fototentoonstelling in Brilon is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de Jeugdhanze

en de stad Brilon. Een bijdrage kwam van de deelstaat Noordrijn-Westfalen uit een potje voor de integratie van vluchtelingen. Steffens: "Prachtig om de diversiteit

van de Hanzesteden te laten zien en hun verbinding met elkaar. De presentatie in tableaus brengt dat goed over. We zijn verschillend, soms hetzelfde en horen bij elkaar."

Leden van de Jeugdhanze broeden op een Zwols terras op hun foto's plannen.

Lüneburg jumpstart naar ontdekking van boeiende culturen

Door Yahya Algehaili:

In 2012 heb ik de mooie stad Elburg mogen vertegenwoordigen in Lüneburg, Duitsland. Voor mij voelt dat als een eeuwigheid geleden - het is ook alweer bijna tien jaar geleden. In de jaren na Lüneburg is natuurlijk veel gebeurd. Ondertussen ben ik Drs. Algehaili, waar ik toen nog maar een jonge scholier was. De Internationale Hanzedagen - en voor mij in het bijzonder de YouthHansa - hebben destijds meer voor mij betekend dan dat ik toen door had. Toen dacht ik simpelweg leuk en makkelijk een gratis en compleet verzorgd reisje naar het buitenland te kunnen krijgen. In retrospect was de tocht echter de introductie van wat globalisering en het samenkomen van verschillende mensen en culturen kan betekenen en de kracht die daar vanuit gaat. En krachtig was het zeker.

UITVERKOREN

Mijn docente aardrijkskunde mevrouw Keessen vroeg tijdens een les of ik interesse had om mee te reizen naar Lüneburg, voor de Internationale Hanzedagen. Op de middelbare school waren geschiedenis en aardrijkskunde

favoriete vakken van mij. Een verzorgd tripje naar Duitsland om Elburg te vertegenwoordigen klonk daarom als muziek in mijn oren. Gerwin en ik waren de uitverkorenen die mee mochten. We wisten beiden niet wat ons te wachten stond en hoe het zou zijn. Toch waren we erg enthousiast.

Met de trein gingen we in de vroege ochtend richting Lüneburg, een kleine universiteitsstad dicht bij Hamburg. De universiteit had in samenwerking met AIESEC, een internationale studentenorganisatie die actief is in meer dan 1700 universiteiten in 124 landen, een compleet programma opgesteld voor alle gegadigden. Het programma begon vroeg in de ochtend en verzorgde alles tot aan feestjes in de vroege ochtend. Wat mij enorm bij is gebleven is een wel heel bijzonder

feestje in een ondergronds deel van een overdekt winkelcentrum. Daar zette een stokoude DJ samen met een schuiftrombone speler de tent op zijn kop. Ook heb ik in Lüneburg voor het eerst gegolfd, een sport die ik later meer ben gaan beoefenen.

VERRE CULTUREN

Het bijzondere aan het programma was dat het de nadruk legde op elkaar leren kennen. Er waren mensen uit heel Europa. En dan bedoel ik niet alleen de Europa die we zo goed kennen, zoals Frankrijk en Duitsland, en nog verder, Rusland, waren vertegenwoordigd. Het was erg bijzonder om als scholier uit een kleine stad op de Veluwe opeens in contact te staan met de culturen en mensen die Europa rijk is. De combinatie van een enorm goed ingevuld programma en de samenkomst van jongeren uit verschillende culturen heeft bij mij persoonlijk een enorme indruk achtergelaten die ik nog altijd sterk meedraag. Toen de Internationale Hanzedagen in Kampen georganiseerd werden, kon ik daarom natuurlijk ook zeker

De Hanzedagen 2012 in Lüneburg, een internationale smeltkroes.

niet wegblijven. Ik heb samen met anderen de organisatie mogen ondersteunen en ook dat was een geweldig succes.

De eerste studie waar ik voor koos had dan ook een internationaal georiënteerd programma. Economie was helaas niet hetgeen waar ik gelukkig van werd, waarna ik uiteindelijk een bachelor in cognitieve neurowetenschappen heb afgerond aan de Universiteit Utrecht. Tijdens mijn studie, en stiekem nog altijd, ben ik lid geweest van ESN, de Erasmus Student Network. Deze non-profit is een internationale studenten organisatie met meer dan 1000 aangesloten instituten in 42 Europese landen, met een mooie oorsprong in de stad Utrecht. ESN is de vereniging voor studenten die ofwel een semester in het buitenland studeren, of net als ik door de kracht en magie van internationale relaties geraakt zijn. Ik ben nog altijd actief lid en ben de nationale IT-coördinator voor ESN.

LIEFDE VOOR INTERNATIONALS

Ook ben ik al een aantal jaar de coördinator en internationaal manager voor de UIT, de Utrechtse Introductie Tijd. In deze week worden alle studenten van het HBO en WO uitgenodigd om de stad Utrecht te leren kennen. Deze introductieweek heb ik zelf ook gelopen en was zo enthousiast dat ik lang als mentor ben gebleven voor nieuwe studenten. Mijn liefde voor internationals heb ik ook hierin kunnen uiten, waar ik de afgelopen vier jaar het programma op maat gemaakt heb voor internationale studenten. Na mijn bachelor heb ik ook onderzoek mogen doen aan verschillende universiteiten in de Verenigde Staten. Toen deze kans zich voordeed, was ik razend enthousiast. Ik heb verschillende universiteiten en ontelbare steden kunnen bezoeken in de VS, waar ik veel van geleerd heb.

FIETSLABYRINT

Na onderzoek gedaan te hebben aan verschillende universiteiten,

heb ik een master informatiekunde afgerond aan de Universiteit van Amsterdam. Momenteel leid ik de research en development afdeling bij techbedrijf in de zorg, genaamd Fietslabrynt. We verzorgen interactieve fietstochten voor zij die niet zelf op de fiets kunnen stappen. Ook dit bedrijf is internationaal georiënteerd en heb ik ook al verschillende reizen voor mogen maken naar het buitenland. Al met al kijk ik terug naar een behoorlijk internationaal bestaan, waar ik nog altijd in zit. Ik heb een hoop internationale vrienden die bijvoorbeeld in Nederland gestudeerd hebben en zijn blijven hangen. De introductie in het internationale wat de Hanzedagen en de YouthHansa mij geboden heeft, draag ik nog altijd met mij mee. Het heeft mij aan het einde van de dag ook wel gevormd en een jumpstart geboden naar iets wat dicht bij mijn hart ligt; het samenkomen van verschillende mensen met verschillende achtergronden en nationaliteiten. Ik hoop daarom dat komend jaar de Hanzedagen in hun volle glorie door kunnen gaan en een nieuwe generatie jongeren geïntroduceerd en geïnspireerd mogen worden met dat bijzondere stukje globalisering wat ik destijds in Lüneburg gekregen heb.

Drs. Algehaili, voor altijd met een blik over de grenzen.

Marleen Sanderse mikt op betekenisvolle zelfstandigheid

Door Theo Leoné: Hattem heeft een burgemeester met Hanzementaliteit. Staat in de profielschets. Uit 63 kandidaten viel in 2020 de keuze op doorzetter Marleen Sanderse. Zoon Pieter hing haar de ambtsketen om. "Voelt vreemd. Een jaar na mijn aantreden heb ik collega's die dicht bij mijn staan, nog steeds geen hand gegeven. Corona. Aan de ene kant ben je het gezicht van de regels die uit Den Haag komen. Aan de andere kant staat de rol van burgermoeder die troost wil bieden."

APPELS EN PEREN

Marleen Sanderse (1976, Marknesse) is geboren tussen de appels en peren. Opa kwam vanuit Zeeland en pionierde met vader en twee fruitbedrijven op de vette polderklei, samen 22 hectare groot. Vanaf begin september stroomde zes weken lang de

boomgaard vol met plukkers van het Oude Land, een stuk of dertig. Op weg naar school zag ze de mannen en vrouwen in hun regenpakken. De lekkerste appel? Eet Delcorf, sappig en zoet-zuur. "Bewust heb ik de keuze gemaakt bestuurskunde te studeren in Enschede. Een compacte en ontzettend leuke stad. Ik woonde aan de Roomweg, in 2001 getroffen door de vuurwerkkramp. Ik was net een paar jaar weg "

ROEISTER

In de vrije uren ging Sanderse met roeivereniging Euros het Twentekanaal op. Niet wetend dat ze in 2008 als roeister samen met 4200 andere sporters uit 148 landen deel zou nemen aan de Paralympische Spelen in China. Applaus. Sanderse rondde haar studie in Twente af in 1999 en ging als trainee aan de slag bij het Ministerie van Landbouw. Onderwerp: waterkwaliteit en

diergezondheid. Hoe in Noord-Holland af te komen van de overlast door riooloverstorten? Na flinke regenbuien klaagden de veehouders steen en been over het allesbehalve schone water dat over hun landerijen spoelde. In 2005 pakte de tuindersdochter de draad op in Almere. Werd van wijkregisseur en adviseur van het college gebiedsmanager. Heerlijk om lokaal te werken. Je ziet direct de uitwerking van je plannen.

VESTING NAARDEN

Van Almere naar Naarden, in 2014. Voelde best bijzonder voor een meisje uit de polder. Sanderse werd in de vestingstad wethouder. Een functie die ze ook vervulde in Gooise Meren, de gemeente waar Naarden onderdeel van ging uit maken. O ja, op de lijst met ervaringen staat ook nog het lidmaatschap van de Staten in Noord-Holland. Het burgemeesterschap van Hattem is voor Marleen Sanderse een droombaan. "Ik begrijp de populariteit van de functie wel. Wat mij sterk aanspreekt is de Hanzementaliteit om goed voor de stad te zorgen. Kijk verder dan de dag lang is. Misschien tot morgen, over een maand of ook jaren. Wat je vandaag doet, laat zich niet altijd direct uitbetalen. Niet elke dag boter bij de

vis maar durf het grotere plaatje te zien."

AMBTSKETEN

Het accepteren van de post in coronatijd maakt Marleens burgermeesterschap vanaf de eerste dag bijzonder. Geen grote ontvangst. Wel de zevenjarige zoon Pieter die zijn moeder de ambtsketen omhangt. Een moment om nooit te vergeten.

"Vanwege corona val je terug naar de basis. Dat heeft ook wel wat moois. Aan de andere kant bracht het virus veel leed. Dierbaren zijn overleden, mensen raakten hun werk kwijt. Als burgermoeder kun je niet op pad maar wilt er toch zijn. Razend ingewikkeld. Uiteindelijk moet je doen, gewoon doen en zo veel mogelijk menselijk zijn." Met het weer vieren van de teugels kreeg Hattem in september zijn Comedy Night. Hilarisch. Om de grappen goed te kunnen verstaan, droeg iedereen een koptelefoon. Volgens de voorwaarden verplicht gedesinfecteerd. Wie had dat een paar jaar geleden kunnen bevroeden, verplicht ontsmette koptelefoons? In ieder geval niet Marleen Sanderse. "Hoewel ik de

Stadhuis Hattem, in oorsprong zestiende-eeuws.

koptelefoons in musea altijd al vies vond."

EIGEN FIETSREKKEN

De Hanzedag in Riga heeft de burgemeester van Hattem slechts online meegemaakt. "Ik ben heel benieuwd naar welk gevoel een echte Hanzedag geeft, zoals volgend jaar in Neuss. Voor mij betekent Hanze betekenisvol zelfstandig zijn. In Hattem hebben we net de binnenstad opgeknapt. De fietsrekken komen van een lokale smederij. We hebben stadspaaltes met een Hanzelogo. Wat hebben we zelf in huis, wat is te vinden in de regio? Als kleine gemeente

ben je kwetsbaar. Hoe je goed te wapenen? Met grote broer Zwolle aan de overkant van de IJssel werken we goed samen. Ik ervaar geen provinciale grens. Voor de priklocatie en teststraat kun je toch beter naar Zwolle gaan dan naar de een stuk verder gelegen stad Harderwijk."

Installatie Marleen Sanderse. Zoon Pieter hangt de ambtsketen om.

"Ben benieuwd naar het echte Hanzegevoel."

De normaalste zaak, Hanzestad Hattem.

Hanzesteden vertrouwden elkaar voor geen cent

Door: Bart Edel

Ook bij het slaan van munten gunden de Hanzesteden elkaar het licht niet in de ogen. Want aan muntslag viel geld te verdienen. Dus waren list en bedrog aan de orde van de dag.

Illegale namaak van munten kwam in de vroege middeleeuwen veel voor. Het stempelen van een dun plaatje zilver kon iedereen. Maar de stad Deventer moest voor ieder geslagen muntje een heffing - de sleischat - betalen aan de Duitse keizer. Ook de bisschop pikte een greintje mee.

NAMAAK

Overigens was het welbeschouwd ook normaal om legaal succesvolle munten te kopiëren. Zo was de eerste gouden munt die Kampen sloeg een imitatie van de goudgulden van Lübeck, de hoofdstad van het Hanzeverbond. Op de kop van die goltgulden stond Johannes de Doper. Net als op de zeer succesvolle leliegulden van de stad Florence, de gouden florijn. Trouwens, deze munten waren voor wat betreft allooï en gewicht gelijk aan de Rijnlandse goudgulden en de Gelderse rijdergulden.

Een ander voorbeeld van imitatie is de leeuwendaalder, de bekende munt op gezag van de Staten Generaal van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, die behalve door de provincies ook werd geslagen door bijvoorbeeld Zutphen, Kampen en Zwolle.

Overigens op grond van een oud, door een Duitse keizer verleend muntrecht.

De afbeelding van de klimmende

leeuw is een imitatie van het wapen van Bohemen, toen een belangrijke muntplaats in Midden Europa. De vaderlandse leeuw - die het symbool is van bijvoorbeeld een bekende Nederlandse bank en Hup Holland Hup - is natuurlijk helemaal geen beest dat ik Nederland voorkomt. Een kikker zou wat dat betreft een veel passender Nationaal Dier zijn.

LAGER ALLOOI

Een andere manier om munt te slaan uit het slaan van munten was het gebruik van minderwaardig mengmetaal. Het was een koud kunstje om een gebroken koperen kandelaar of het kapotte tinnen deksel van een Bierpul in de smeltkroes met zilver of goud te werpen. Niet iedere gebruiker had een dure weegschaal met muntgewichtjes of een toetssteen en een burijs tot de beschikking. Bovendien: wie benoemde de waardijn die de gehalten en de gewichten controleerde? Geldwisselaars kenden verschillende methoden om de weegschaal uit evenwicht te brengen ('op te lichten'). Bijvoorbeeld door munten te snoeien of te laten zweten - schudden in een zak, om goudstof te winnen.

In de praktijk beet de koopman even in een gouden munt. Zuiver goud is zacht. En menselijke tanden bevatten veel sensoren, zijn heel gevoelig. In de late middeleeuwen testten de mensen een goudstuk door zachtjes bijten.

In veel goudgulden zal je dan ook met een microscoop vage voorvaderlijke tandafdrukken kunnen waarnemen. Als het

goudgehalte laag was, was de munt harder en breekbaar. Berucht vanwege de illegale bijmenging zijn de Sint Maartens goudgulden uit het Sticht, Omdat ze hard, bros en breekbaar aanvoelden, werden ze in de volksmond cnapkoucken genoemd. Ook Hanzestad Groningen bracht 'quade gulden'- knapkoeken op de markt. Sommige goudstukken waren helemaal bleek van de bijmenging met zilver, bijvoorbeeld de 'blauwe' 'postulaatgulden' uit 1435 van de Utrechtse bisschop Rudolf van Diepholt - geslagen in Hasselt en de Clemmergulden uit 1496 van de Gelderse hertog Karel van Egmont.

Van een veelgebruikte penning uit Tours was bekend, dat stiekem veel koper bij het zilver was gemengd. Daardoor kleurden de penningen zwart, vandaar nog onze term 'zwart geld'. De muntjes stonden dan ook bekend als 'zwarte tournoois'. De muntplaatsen van de Hanze maakten elkaar onderling ook zwart. De steden Deventer en Zwolle klaagden bijvoorbeeld in 1404 bij bisschop Frederik Blankenheim steen en been over de Hasseltsche placken van laagwaardig zilver.

Een ander voorbeeld: Deventer, Groningen, Kampen en Zwolle brachten tegen de zin van de Staten Generaal vanaf 1680 naast de 'generaliteitsmunten' als gulden en daalders laagwaardige zilveren florijnen van 28 stuivers op de markt. In 1693 kregen deze zilverstukken een klop van de Staten Generaal (een pijlenbundel) om ze uit de handel te weren. Maar het lukte koning Willem II pas om

Penning van 1,04 gram zuiver zilver, door bisschop Bernoldus te Deventer geslagen in 1046 op naam van de Rooms-Duitse keizer Hendrik II.

Imitatie van een bisschopsmuntje, waarschijnlijk in de elfde eeuw geslagen zonder toestemming en afdracht op een onbekende plaats.

Leeuwendaalder met symbool 'klimmende leeuw'. In 1690 niet door de provincie Gelderland, maar tot ergernis van de Staten Generaal op eigen gezag door de stad Zutphen geslagen.

tussen 1840 en 1849 deze munten ongeldig te verklaren en uit de circulatie te nemen.

WIE KLOPT WIE?

Een manier om elkaar dwars te zitten was dus 'kloppen'. Dat is een ander woord voor stempelen, het met een hamer en een pons letters of een tekening aanbrengen op een munt. Dat kon zijn om andermans munt te weren, oftewel 'ongeldig' te verklaren (af te kloppen). Dat kon ook gebeuren om de eigen munt in waarde te doen stijgen (op te kloppen). Dat ging zo. Voor vijf 'schone' munten kreeg men vier geklopte munten terug. De niet geklopte munten zouden dan voortaan ongeldig zijn. Op die manier 'klopte' de overheid de burgers 'geld uit de zak', om bijvoorbeeld een tekort op de begroting aan te vullen of een oorlog te bekostigen.

STRENGE STRAFFEN

Op serieuze valsemunterij stond de doodstraf of het afhakken van de rechterhand. Op andere geldmisdaden stonden boetes, gevangenisstraf of ontslag. Zo kreeg muntmeester Lodewijk Jager

uit Kampen in ontslag wegens heling van zilver uit bisschoppelijk hof tijdens de opstand tegen David van Bourgondië.

Munten slaan was profijtelijk. De opdrachtgevers - koningen, keizers, bisschoppen of gemeentebesturen - wilden veel munten zien, want dat betekende inkomsten. De uitvoerende ondernemers - muntmeesters - wilden verdienen en dus veel munten slaan tegen lage kosten. De gebruikers - kooplui - wilden juist 'goed geld' om hun handel te smeren. De belangentegenstellingen zetten de deuren wijd open voor list en bedrog. Daarom ontstonden strenge voorschriften voor de productie en strenge straffen op overtreding. Muntmeesters moesten 'met lijf en goed borg staan' voor het nakomen van de afspraken. Wat natuurlijk niet hielp. Een paar voorbeelden van muntmeesters die over de schreef gingen. Bijvoorbeeld in Deventer: 1434, muntmeester Dirk van Bronckhorst Batenburg levend gekookt wegens valsemunterij. 1477: Lambert Vleminck ook in de kokende olie wegens 'blauwe

golden ende sylveren penningen' en 'bezit valse muntstempels'.

1583: JOHAN FLEMING

gevangenisstraf wegens leverantie metalen aan hagemunters van 's Heerenberg. 1585: Balthasar Wyntgens beschuldigd van 'te lichte daalders'. Claes Meynaerts in 1617, boete van 3.000 gulden wegens 'slaan van dubieuze acht stuiverstukken', stierf in de gevangenis. Muntmeester Willem Sluyskens moest in 1670 'overhaast de benen nemen' nadat hij door generaalmeester Boreel was betrapt op het slaan van minderwaardige leeuwendaalders. En bijvoorbeeld in Kampen: muntmeester Lodewijk Jaeger ontslag wegens heling van gestolen zilver Hof van bisschop tijdens opstand tegen David van Bourgondië (onechte zoon van de hertog van Bourgondië Philips de Goede). Muntmeester Johan van Harn moest in 1674 vluchten wegens geheime muntslag en zijn verdwenen administratie en muntbus (met geldstukken voor de controle).

Stadspoort Oldenzaal ziet weer even het daglicht

Door Theo Leoné:

De bodem van Oldenzaal is een ratjetoe. Alsof alleen de Oalen Griezen op zijn plaats gebleven is, de acht eeuwen oude basiliek gewijd aan Plechelmus. Waarschijnlijk stond op die plek zelfs een vier eeuwen nog oudere kerk.

Een archeoloog als Thomas Spitzers kent maar weinig steden waar zo veel overhoop gehaald is. In oude steden blijven straten meestal straten. Niet in Oldenzaal. Neem nou de Deurningerpoort. Onder de eertijds belangrijke toegang tot de stad bevindt zich verscholen onder de veldkeien een akkerlaag uit de twaalfde eeuw. En daar dan weer onder een laag nederzetting uit de achtste tot tiende eeuw. Wat betekent dat voor de geschiedenis van Hanzestad Oldenzaal? Eén belangrijke conclusie durven de archeologen van bureau Laagland wel te trekken: de oudste stad van Twente was in zijn glorietijd een imposante vestingstad. In de Tachtigjarige Oorlog kwam Oldenzaal meermaals onder vuur te liggen. De Spanjaarden kenden het belang van de stad, de Staatsen evenzeer. De archeologen vonden behalve de restanten van metersdikke muren de restanten van vier grachten. Oldenzaal was vier eeuwen geleden een van de grotere vestingsteden in Nederland. Oldenzaal wil met de herinrichting van het Singelpark een stuk oude vestinggordel nieuwe zichtbaarheid geven. De restanten

van de Deurningerpoort zijn weer onder het zand verdwenen. Een monumentaal herstel of zelfs het permanent toonbaar houden is voor de gemeente te duur. "Dus zand erover", zegt burgemeester

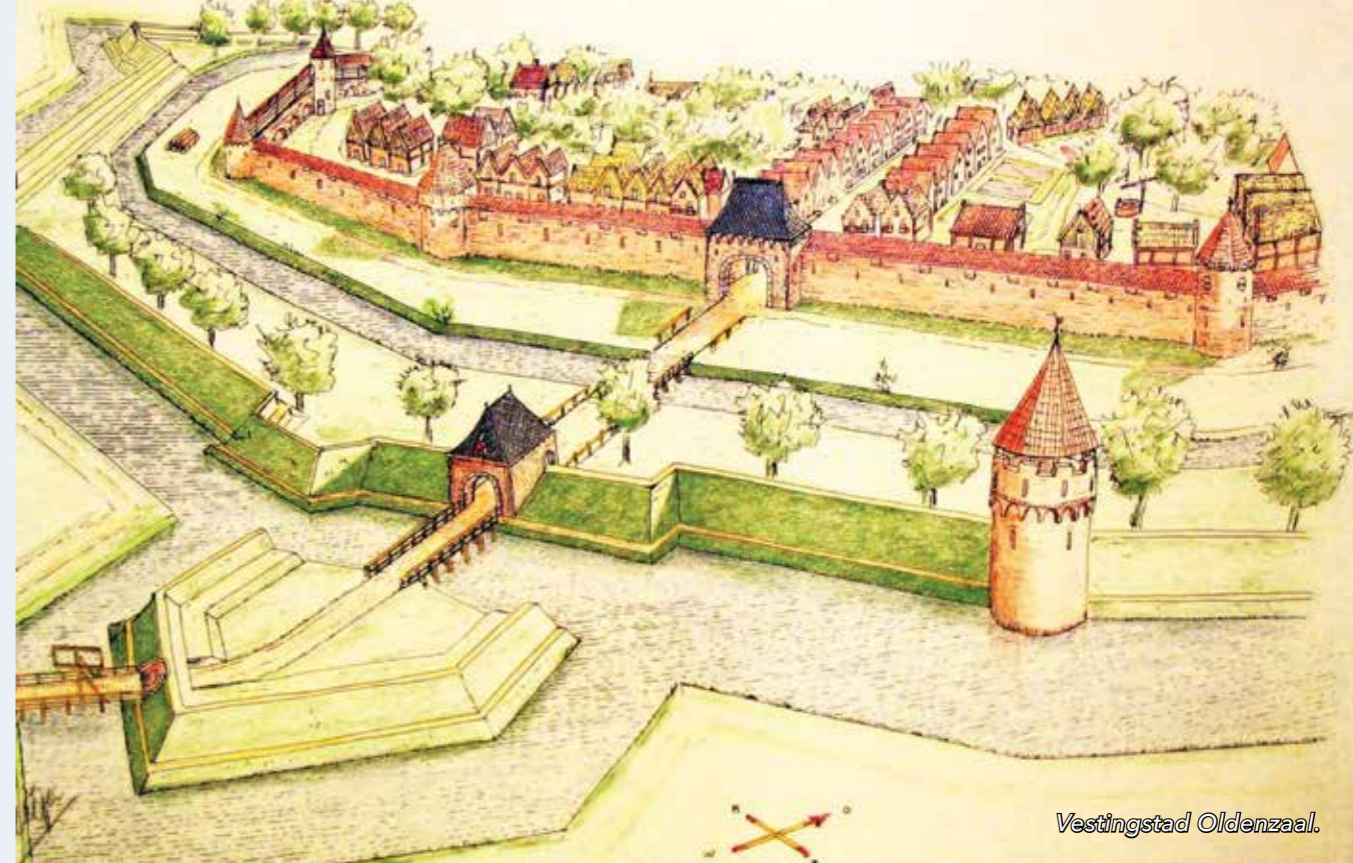
Patrick Welman. "Dat is de beste bescherming van dit stuk erfgoed." De Deurningerpoort werd in 1863 opgeofferd aan de vooruitgang. Weg met die nutteloze gigant, vrij baan voor het verkeer.

De weg open om rioleringen en leidingen te vernieuwen. Op de achtergrond de stokoude Plechelmuskerk.

De fundamenten van de Deurningerpoort krijgen bezoek van archeologen. Veldkeien gaven de Deurningerpoort een solide basis.

Vestingstad Oldenzaal.

Leerlingen bouwen aan terugkeer Veerpoort Hasselt

Opleidingsvereniging Genemuiden (OVG) en bouwbedrijf Kijk in de Vegte geven Hasselt zijn Veerpoort terug. Ten dele wordt gebruikt gemaakt van oude stenen die elders in de stad gevonden zijn. Hasselt was omsloten door een vestingmuur met drie hoofdepoorten. Behalve de Veerpoort (aan de Veersteeg, waar de pont voer) was de stad toegankelijk via de Veenpoort (Hoogstraat) en de Enkpoort (Ridderstraat). Om de veiligheid verder te verhogen kreeg Hasselt ook enkele bastions. De Veerpoort maakte in 1828 plaats voor een groot inrijhek dat later verdween. De in 2016 uitgevoerde renovatiewerken aan de zeekering brachten de Veerpoort in Hasselt weer helder op het netvlies. Uit de bodem kwamen de fundamenten van twee ronde torens tevoorschijn met daartussen een doorgang uit de veertiende eeuw. Vlak onder het straatniveau bleken veel bouwfragmenten aanwezig van de oude Veerpoort. Hasselt krijgt weliswaar niet zijn originele Veerpoort terug maar wel iets was daar op lijkt.

Het idee om de poort in ruïnevorm te herbouwen is niet haalbaar vanwege de te grote onderhoudskosten. De gemeente Zwartewaterland stelt voor het project een kwart miljoen euro beschikbaar. Voor de leerlingen van het OVG betekent de bouw een uitgelezen kans ervaring op te doen in de restauratiebouw met overkragingen en historisch metselwerk.

Impressie van de Veerpoort in nieuwe glorie. Illustratie gemeente Zwartewaterland.

Vier Rijnsteden vormen samen Rheinische Hanze

Rijnbrug bij Emmerich.

Grieth, Hanzestad in de gemeente Kalkar.

Vier in het Duitse Rijnland gelegen oude handelssteden vormen sinds 2009 de Rheinische Hanze. Zeg maar de Rijnse Hanze. Het kwartet bestaat stroomafwaarts gezien uit Neuss, Wesel, Kalkar/Grieth en Emmerich. De burgemeesters van de vier ondertekenden in 2009 een oorkonde om de bijzondere band tussen de steden te bevestigen. De aftrap vond plaats op het terrein van de voormalige tolhaven van Neuss, historische grond.

Dat langs de belangrijkste

handelsrivier van de wereld Hanzesteden te vinden zijn, is niet verwonderlijk. In Nederland kan dat etiket geplakt worden op Arnhem, Nijmegen (ook de Waal behoort tot de Rijndelta), Tiel en Zaltbommel. Aan de Duitse zijde van de grens waren onder andere Keulen, Düsseldorf en Duisburg belangrijke Hanzesteden aan de Rijn.

De Rijnse Hanze heeft voorlopig geen behoefte samen op te trekken met de grote steden Keulen, Düsseldorf en Duisburg. De vier initiatiefnemers passen wat

betreft hun maat, achtergrond en belangen prima bij elkaar. De oprichtingsbijeenkomst in Neuss wordt het geboortuur genoemd van een unieke verbintenis. Gemeenschappelijk zullen de steden voortaan het bewustzijn voor de Hanze in de Rijnlandse Heimat bevorderen. Om zo de traditie en de identificatie met de eigen geschiedenis levend te houden. Sterker nog: zo wordt het kenmerkende verleden leefbaar en bruikbaar. Want zowel de economie als het toerisme profiteren van het

levend houden van de waarden die de Hanze vertegenwoordigt. Uit een blik terug ontstaat zo een visie voor een hele regio.

Neuss, waar van 26 tot 29 mei 2022 de internationale Hanzedag plaats vindt, behoort tot de oudste steden van Duitsland. De stad is ruim twintig eeuwen geleden door de Romeinen gesticht op de plek waar de rivier Erft in de Rijn uitkomt. In de Hanzetijd had Neuss een levendige handel met Nederland en de steden aan de Oostzee. Net als tegenwoordig werden verscheept als wijn, bier en specerijen.

Wesel kreeg in 1578 van Vlaamse religieuze vluchtelingen de erenaam Vesalia hospitalis - gastvrij Wesel. De stad met zijn aan Willibrordi gewijde kathedraal en Niederrhein-museum is trots op haar culturele diversiteit. Een trekpleister is ook de citadel. Op de grote markt pronkt sinds 2011 - na de verwoesting in de Tweede Wereldoorlog - weer een Vlaamse gevel aan het stadhuis. In **Kalkar** wordt het marktplein omzoomd door huizen met trapgevels - een teken dat Nederland niet ver kan zijn. Bij het stadhuis staat een oude

Oude haven in Neuss.

Wesel omarmt grappenmakers die boven een echoput vragen wie de burgemeester is van Wesel. Overal in de stad staan ezels.

gerechtslinde. De kerk van Sint Nicolai behoort met zijn houtsnijwerk tot de mooiste van het Rijnland. Of Kalkar een echte Hanzestad is? Het minuscule in de gemeente liggende Grieth in ieder geval wel. In Grieth werd op de schepen die over de Rijn voeren tol geheven. In **Emmerich** waai je uit voor een wandeling over de Rijnpromenade.

Breder gaat de Rijn niet worden. Al snel komen de afsplitsingen van Waal en IJssel. Boven de onophoudelijke stroom van schepen, hoog boven de rivier, springt de langste hangbrug van Duitsland in ieders oog. In 1567 vond in het kruissherenklooster van Emmerich een Hanzedag plaats.

Dertig kilometer ten noorden van Lübeck, aan de oever van de Oostzee, bevindt zich het Hansa-Park. Koers op de gemeente Sierskdorf en je komt terecht in een pretpark van jewelste. Gruwel je van druktemakers als Efteling en Walt Disney? Maak rechtsomkeer en puf uit in het prachtige Lübeck. Dat was schrikken!

Hansa-Park trekpleister voor achtbaanliefhebbers

De vlucht naar Novgorod.

Het Hansa-Park in Sierskdorf trekt jaarlijks 1,4 miljoen bezoekers. Gemiddelde leeftijd: 28 jaar. Wie zich in de honderd meter hoge Holsteintoren met draaiend platform begeeft, heeft 46 hectare vol attracties aan zijn dan wel haar

voeten. Kijk, piratenschip vliegende Hollander en een onstuimig tochtje in een kogge. Vliegende orca's, op drift geraakte Vikingen en bloedstollende vlucht naar Novgorod.

Het Noord-Duitse pretpark begon in 1977 rustig als een vestiging van Legoland. Tien jaar later werd de naam vervangen door Hansa-Park. Sindsdien is leentjebuur gespeeld met het oude genootschap van handelssteden. Een door ogenschijnlijk oude huizen omgeven plein met een replica van de beroemde Holstenpoort in Lübeck brengt tussen alle buitelingen een vleugje rustige Hanzesfeer.

Lübeck verrast met Hanze in Lego-stenen

Het Europese Hanzemuseum in Lübeck pakt uit met een tentoonstelling waarin de Hanzetijd verbeeld wordt in Legoblokjes. De expositie is te bezoeken tot en met 7 november 2021. In samenwerking met de fabrikant van Lego is de Hanzetijd vorm gegeven door de gecertificeerde Legomodelbouwer Rene Hoffmeister. De expositie neemt de bezoeker mee in een tijdreis. Hoffmeister bouwde zeven leefwerelden en drie grote modellen. Zo gingen allen al in het drie meter lange koggeschip 180.000 Legostenen. De tentoonstelling draagt de naam Hanze steenrijk - een Lego-tijdreis.

Schaars stukje rust.

Ingang bij de Holstenpoort.

Het drie meter lange model van een kogge. Gebruikt zijn 180.000 Legostenen.

Neuss pakte Hanzedag onderwets groot aan

Neuss loopt zich warm als gastheer voor de Internationale Hanzedag 2022. Het evenement zal plaats vinden van 26 tot en met 29 mei. De organisatoren verwachten enkele honderdduizenden bezoekers.

Burgemeester Reiner Breuer nam op 22 augustus de Hanzevlag over van zijn ambtsgenoot in Riga. De Hanzedag in de Letse hoofdstad werd gehouden op een voor velen ongunstig tijdstip en was bovendien in de greep van corona. De delegatie uit Neuss was daarom klein. In september kregen de inwoners van Neuss een voorproefje van wat ze in mei 2022 te wachten staat. De Vrijthof

was veranderd in een plaats waar de sfeer van de Hanzetijd in de zestiende eeuw te proeven was. Wagenmakers en vervaardigers van kaarsen toonden hun vakmanschap. Kunstenaars zorgden bij prachtig weer voor een verdere verhoging van de stemming. Op de bonte markt waren acht Duitse Hanzesteden vertegenwoordigd. Daaronder Brilon, Lübeck en Stralsund. Breuer: "De pandemie is jammer genoeg nog niet voorbij.

Maar we zijn blij ondanks het virus een Hanzefeest in te benen te hebben gekregen. Weliswaar met bijzondere spelregels maar zonder beperkingen van de toegang." De Hanzedag in 2022 belooft de eerste sinds 2019 in Pskov te zijn waarin groot kan worden uitgepakt. De festiviteiten zullen plaats vinden onder het beschermheerschap van de Duitse president. Burgemeester

Stadspoort Obertor.

Trekpleister in de stad, de Quirinusmunster.

Vrij baan voor kleurrijke straatkunst.

Overdracht van de Hanzevlag in Riga. Het dundoek wappert een jaar in Neuss.

Breuer grijpt het evenement aan om in het havenbekken een steiger te realiseren waar schepen voor het personenvervoer kunnen aanmeren. Over de Rijn zal straks binnen tien minuten de beurs van Düsseldorf te bereiken zijn. De steiger in Neuss komt ter hoogte van de

cinema. Dankzij de - uiterlijk vlak voor de Hanzedag te realiseren - steiger kan Neuss worden opgenomen in de routes van de witte vloot die op de Rijn intensief scheepvaartverbindingen onderhoudt.

Internationale Hanzedag

De Internationale Hanzedag nieuwe stijl vindt plaats sinds 1980. De aftrap gaf Zwolle. In 2030 is de hoofdstad van Overijssel opnieuw aan de beurt. De eerstkomende Hanzedag vindt in het voorjaar van 2022 plaats aan de Rijn in Neuss, van 26 tot en met 29 mei. Na Neuss zijn de Poolse steden Torun en Gdansk aan de beurt. Zwolle staat voor 2030 op de agenda.

Het schema voor de komende jaren:

2022 Neuss (Duitsland)	2027 Braunschweig (Duitsland)
2023 Torun (Polen)	2028 Stralsund (Duitsland)
2024 Gdansk (Polen)	2029 Wismar (Duitsland)
2025 Visby (Zweden)	2030 Zwolle (Nederland)
2026 Stargard Szczinski (Polen)	2031 Harderwijk (Nederland)

Čau, mooi Riga,

čau

